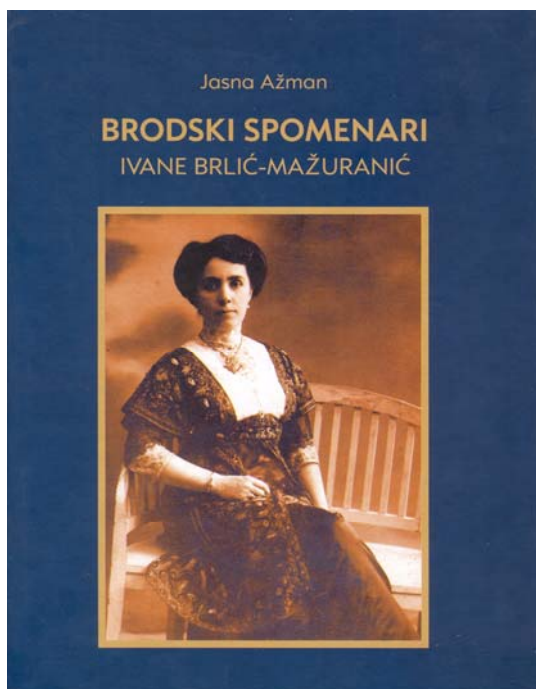

ČUVARI VREMENA

Jasna Ažman, Brodski spomenari Ivane Brlić-Mažuranić (Ogranak Matice hrvatske Slavonski Brod, Slavonski Brod, 2008.)

Knjiga Jasne Ažman, *Brodski spomenari Ivane Brlić-Mažuranić*, izdana je u nakladi Ogranka Matice hrvatske Slavonski Brod 2008. godine te predstavljena u Matici hrvatskoj u Zagrebu iste godine. *Brodski spomenari* svojevrsna su zbirka odabranih spomenarskih zapisa, dokumentarističko svjedočanstvo poznatih obitelji okupljenih oko središnje osobnosti – Ivane Brlić-Mažuranić. Zbirka spomenarskih zapisa rezultat je višegodišnjeg rada autorice Jasne Ažman, više predavačice na Strojarskom fakultetu u Slavonskom Brodu te vanjske suradnice na kolegiju Dječja književnost na brodskom učiteljskom studiju, odjelu Učiteljskog fakulteta u Osije-

ku. Jasna Ažman autorica je redovitog održavanja književnih večeri čitanja ostavštine Ivane Brlić-Mažuranić u sklopu travanjskog programa *U svijetu bajki Ivane Brlić-Mažuranić* u Slavonskom Brodu. Književna druženja obuhvaćaju tradicionalno čitanje pisama, memoara, spomenarskih zapisa, pjesama, pošalica i ostalih djela iz književne ostavštine Ivane Brlić-Mažuranić.

U knjizi *Brodski spomenari* objavljeni su spomenarski zapisi nastajali od 1889. do 1947. godine te se najvećim dijelom vežu uz središnje vrijeme i mjesto – proslave sv. Vinka u Brlićevcu i vinogradima.

Strukturu knjige čini, osim *Predgovora* i *Završne riječi*, sedam osnovnih poglavlja: *Ivana Brlić-Mažuranić u Brodu na Savi* (str. 6-14), *Spomenari Brlićevca* (str. 14-19), *Prvi spomenar Brlićevca* (str. 19-37), *Drugi spomenar Brlićevca* (str. 37-68), *Treći spomenar Brlićevca* (str. 68-94), *Četvrti spomenar Brlićevca* (str. 94-146), *Peti spomenar Brlićevca* (str. 146-147). Tvrdo ukoričena knjiga većeg obujma vrlo je pregledna i obogaćena fotografijama, slikama, preslikanim izvornim rukopisnim zapisima, pjesmama i pjesmicama, potpisima, crtežima te pismima, što pridonosi vjerodostojnosti sadržajne komponente, ali i zorno svjedoči o uloženom trudu pri sas-

tavljanju takve iscrpne biografske zbirke.

Prvo poglavlje *Ivana Brlić-Mažuranić u Brodu na Savi* donosi netipične biografske podatke o Ivani Brlić-Mažuranić (o podrijetlu zlatne venecijanske ogrlice te njezinim vlastitim spomenarskim zapisima) te radove i zapise koji se odnose na kuću, knjižnicu i arhiv obitelji Brlić u Slavanskom Brodu.

Spomenari Brlićevca naziv je drugog poglavlja knjige koje sadrži osnovne podatke i zapise o Brlićevcu (vezane uz aktivnosti i druženja, poput odlazaka u prirodu po «biline» za herbarij), mjestu od velike važnosti za shvaćanje životopisa Ivane Brlić-Mažuranić.

Treće poglavlje započinje prvim od pet spomenara arhivskog naziva *Spomenar IBM od 1889. do 1905.* Tradiciju vinogradskih zapisa započeo je dr. Ignjat Brlić (stric Ivaninog supruga Vatroslava Brlića), a Ivana Brlić-Mažuranić nastavila je njegovati te je održavanje proslava i spomenarskih zapisa prenijela na mlađe generacije. Spomenari bilježe poznata imena, članove obitelji, prijatelje, poznanike i druge koji su posjetili Brlićevac (neki od njih: Marija Agata Armuš, Vladimir Fran Mažuranić, fra Grga Martić i Milan Rešetar). Zapisi iz prvog spomenara većinom svjedoče o proslavama Sv. Vinka, a bilježili su ih unaprijed određeni zapisničari koji su na zanimljiv način opisivali vesela raspoloženja prisutnih posjetitelja. Osim toga, vodili su se zapisi o godišnjem urodu vinograda i držale

zdravice koje uz prigodne stihove upotpunjuju stranice poglavlja.

Drugi spomenar Brlićevca također donosi zapise s proslava Sv. Vinka u sličnom ili istom potpisanom društvu posjetitelja, no od 1905. godine Ivana počinje uređivati spomenare unoseći godišnje obiteljske zapise i događaje koji su obilježili godinu. Obitelj se u vrijeme sezone selila u Brlićevac te ondje zadržavala dulje vrijeme srdačno primajući posjetitelje koji, kao i domaćini, iznova svjedoče svojim spomenarskim zapisima o ljepoti ljetnikovca i nadasve ugodnom društvu. Osim spomenarskih zapisa, u ovom se poglavlju nalaze i Ivanina pisma majci Henrietti rođ. Bernath i ocu Vladimiru Mažuraniću. Ivanina pisma odišu prisnošću i toplinom, a oslikavaju njezin odnos s majkom čije je posjete kući obitelji Brlić u Slavanskom Brodu te Brlićevcu iščekivala s posebnim ushićenjem.

Sljedeće poglavlje nosi naziv *Treći spomenar Brlićevca (1929. – 1934.)*, a započinje crtežom, vinogradskom vinjetom Otona Milčića koji prikazuje sličicu iz vinogradske raskoši. Zapisi iz trećeg spomenara obitelji Brlić razlikuju se od zapisa iz prethodnih spomenarskih svezaka. Manje su zastupljene bilješke s proslava Sv. Vinka, a podatci o godišnjem urodu navode se uz svaku godinu popraćeni zabilješkama o vremenu, posebice o vremenskim nepogodama koje su prouzrokovale loš urod i oskudnu berbu. Vođenje spomenarskih zapisa gotovo je u potpunosti preuzela Ivana te nastavila unositi obiteljske podatke i događaje

vezane uz društveni život u Brličevcu. Treći spomenar obiluje zapisima s proslava, plesova, druženja, književne godišnjice Ivane Brlič-Mažuranić (1930.), obiteljskih slavlja matura i drugih školskih uspjeha Ivanine djece i unučadi te ostalih zapisa popraćenih fotografijama i izvornim rukopisnim bilješkama ukućana i posjetitelja.

Četvrti spomenar Brličevca naziv je poglavlja koje sadržava najviše spomenarskih zapisa od 1935. do 1946. godine (većinom je riječ o obiteljskim zapisima s proslava i druženja te o kraćim zapisima posjetitelja). Godišnje je zapise nastavila voditi Ivana sve do 1937. godine kada posljednji put unosi podatke iz vinogradske godine. Nakon toga, spomenarske zapise nastavljaju voditi Ivanina djeca (najviše Zora Milčić, Zdenka Benčević, Nada Ružić i Ivo Brlič). Ivanu nitko ne spominje, vlada ratno razdoblje i bilješke postaju sve sažetije te se naslućuje opće pesimistično stanje društva. Zapisi o proslavama Sv. Vinka izraženo su sažetiji te se održavaju tek radi tradicije. Prva o Ivaninoj smrti progovara Zora u godišnjem zapisu iz 1942. godine u kojemu bilježi podatke o godišnjem urodu i tadašnjoj obiteljskoj situaciji. Jedan od opsežnijih spomenarskih zapisa je Zdenkin zapis iz 1944. godine (završen 1945.) koji sadrži dokumentarističko svjedočanstvo u vrijeme ratnih zbivanja (u Slavoniji, ali i ostalim mjestima u kojima su živjeli članovi obitelji), opise obiteljske razdvojenosti i gubljenja dijelova imovine. Spomenarski zapisi iz 1946. godine donose

podatke o poslijeratnom razdoblju, obiteljskom okupljanju, druženjima (posjetitelja, prijatelja, poznanika te susjeda) koja svjedoče o nastavku održavanja tradicije proslava i obilježnja godišnjih zapisa o urodu te obiteljskim događajima.

Peti spomenar Brličevca (1946. – 1972.) ujedno je i najkraće poglavlje knjige koje donosi samo nekoliko riječi iz zapisa na dan Sv. Vinka.

Vjerodostojnosti spomenarskih zapisa pridonosi autoričin stil pisanja i sastavljanja knjige. Jasna Ažman usmjerava, prati, donosi i pedantno kronologijski povezuje spomenarske zapise, fotografije, izvorne rukopisne isječke, sličice, crteže, stihove, i drugo, ne namećući vlastiti izraz ni sadržaj, nego potpuno poštuje izvornost prethodno iscrpno iščitanih zapisa. Autorica je prepisane spomenarske zabilješke ponegdje navodila uz izvorne rukopisne isječke kako bi čitatelju omogućila sveobuhvatno primanje zapisa.

Autoričina temeljna namjera bila je obuhvatiti i ukoričiti spomenarske zapise znamenitih hrvatskih obitelji Brlič i Mažuranić kao važan podatak u životopisnom korpusu središnje osobnosti spomenara – Ivane Brlič-Mažuranić. Knjiga *Brodski spomenari* više je od pisane riječi, predstavlja vjeran dokument i čitatelja povezuje i zbližava s očuvanim zapisima uspomena – čuvarima jednog vremena, obiteljske priče te na koncu čuvarima velike osobnosti – Ivane Brlič-Mažuranić.

Angelina Bijelić, studentica I. g. dipl. studija hrvatskog jezika i književnosti
Filozofski fakultet, Osijek